

Relatoria de la XXVII Trobades Municipals Europees

40È ANIVERSARI DE L'ADHESIÓ D'ESPANYA A LA UE

-REPENSAR EUROPA DES DEL MÓN LOCAL-

Barcelona, 12 de Maig de 2026, Espai Francesca Bonnemaison

10h00 – 10h20

Inauguració institucional

- Maria Eugènia Gay, vicepresidenta 6a i diputada delegada de Relacions Internacionals i Agenda 2030 de la Diputació de Barcelona
- Sergi Barrera, cap de l'Oficina del Parlament Europeu a Barcelona
- Manuel Szapiro, director de la Representació de la Comissió Europea a Barcelona

Es va obrir la jornada contextualitzant-la en el marc de les activitats que desenvoluparà Europe Direct Barcelona durant el període 2026-2030, amb l'objectiu de fomentar el diàleg i la participació informada entorn del projecte europeu i del seu futur.

La Sra. Maria Eugènia Gay, vicepresidenta sisena i diputada delegada de Relacions Internacionals i Agenda 2030 de la Diputació de Barcelona, va reivindicar la trajectòria i la solidesa del projecte europeu, tot recordant que la Unió Europea va néixer després d'un dels episodis més tràgics de la història recent del continent. Va apel·lar als vincles i als valors compartits per totes les persones compromeses amb el projecte europeu, basat en la defensa de la igualtat, la llibertat, la fraternitat i una societat més democràtica i justa.

Així mateix, va remarcar que les directives europees es tradueixen en drets i llibertats concretes que es despleguen als municipis, contribuint a construir un futur més sostenible i igualitari i ajudant a afrontar els grans reptes contemporanis. Entre aquests reptes, va esmentar situacions que fa pocs anys semblaven inimaginables, com la guerra a les portes d'Europa arran de la invasió russa d'Ucraïna o el genocidi a Gaza. També va defensar la necessitat que els municipis prenguin consciència del seu paper democràtic i rellevant en la construcció europea, una idea que - segons va recordar - ja era present en la visió dels pares fundadors de l'Europa moderna. En aquest sentit, va explicar que les jornades se celebren des de fa 27 edicions precisament amb la voluntat de donar veu a Europa i a les polítiques europees des de l'àmbit local.

El Sr. Sergi Barrera, cap de l'Oficina del Parlament Europeu a Barcelona, va recordar que l'adhesió d'Espanya a la Unió Europea va representar l'encaix definitiu del país en un projecte compartit de prosperitat i democràcia. Va explicar que, recentment, juntament amb el vicepresident del Parlament Europeu, Javi López, es va presentar una enquesta amb motiu dels quaranta anys de l'adhesió d'Espanya a la UE.

Segons les dades de l'estudi, set de cada deu catalans consideren que la pertinença a la UE ha tingut un impacte positiu en el desenvolupament del país, mentre que sis de cada deu valoren favorablement els seus efectes en l'àmbit social.

L'enquesta també analitza les actituds de la ciutadania envers la UE en qüestions com la defensa, l'habitatge, les migracions, l'ús de les xarxes socials i les perspectives del projecte europeu en els pròxims anys. En aquest context, va subratllar que el suport a la Unió Europea continua sent sòlid, però va advertir que aquest suport no és automàtic i que cal reforçar el vincle entre les institucions i la ciutadania. Per això, va defensar el paper fonamental de les autoritats locals i regionals en el desplegament de les polítiques europees, ja que són les institucions més properes a la ciutadania i les que millor coneixen les seves necessitats i prioritats.

El Sr. Manuel Szapiro, director de la Representació de la Comissió Europea a Barcelona, va destacar dos motius principals de celebració: d'una banda, la continuïtat d'aquestes trobades i, de l'altra, la reincorporació de la Diputació de Barcelona a la xarxa Europe Direct de la Comissió Europea. Va remarcar la necessitat d'impulsar una reflexió orientada a l'acció i va assenyalar que el quarantè aniversari de l'adhesió constitueix una oportunitat clau per fer balanç del camí recorregut i formular propostes de futur.

També va repassar diverses iniciatives impulsades per la Diputació de Barcelona al llarg dels anys en l'àmbit de la sensibilització i la divulgació europea, i va afirmar que aquesta nova etapa al capdavant de l'Europe Direct Barcelona (2026-2030) permetrà reforçar encara més la cooperació i el paper de la Diputació com a impulsora de projectes europeus. Igualment, va reivindicar la trajectòria pionera de la institució en la defensa d'una veu forta del municipalisme tant a escala catalana com europea, així com la tasca de l'Oficina de Brussel·les i de la Xarxa d'Electes Locals de la UE. Finalment, va destacar que el món local constitueix la primera línia d'acció davant dels grans reptes globals, com la qualitat de l'aigua, la gestió dels residus o la bretxa digital, i també davant fenòmens com la desafecció ciutadana i l'auge dels populismes i dels autoritarismes.

10h20 – 10h30**Inauguració del Centre Europe Direct Barcelona**

- Maria Eugènia Gay, vicepresidenta 6a i diputada delegada de Relacions Internacionals i Agenda 2030 de la Diputació de Barcelona

La Sra. Maria Eugènia Gay va destacar que la jornada serveix per reforçar el compromís polític d'apropar Europa a la ciutadania, fent-la més entenedora, accessible i democràtica. Va explicar que els centres Europe Direct constitueixen un dels principals instruments de la Comissió Europea per enfortir el vincle entre les institucions europees i la ciutadania, i va remarcar l'existència de 363 centres arreu de la Unió Europea i de 37 centres a l'Estat espanyol, quatre dels quals es troben a Catalunya.

Va subratllar que es tracta d'un projecte que posa en valor la proximitat i el paper del món local, ja que és als municipis on Europa es concreta i on les polítiques europees prenen forma en la vida quotidiana de la ciutadania. En aquest sentit, va defensar que la Diputació de Barcelona aposta decididament pel món local com a espai clau per desplegar les polítiques europees i com a actor essencial en la construcció del projecte europeu.

Finalment, va expressar la voluntat que el centre Europe Direct Barcelona esdevingui un autèntic microhub democràtic i europeu de la província de Barcelona: un espai viu de participació, diàleg i implicació ciutadana, capaç de facilitar converses sobre Europa i d'acostar el projecte europeu a la ciutadania.

10h30 – 11h20**“Europa, Espanya i el món: balanç i reptes”**

- Josep Borrell, president del CIDOB i ex-Alt Representant de la Unió Europea per a Afers Exteriors i Política de Seguretat.

El Sr. Josep Borrell, president del CIDOB i ex-alt representant de la Unió Europea per a Afers Exteriors i Política de Seguretat, va afirmar que Espanya, com a estat membre de la Unió Europea, ha estat històricament un país profundament europeista. Va recordar que durant la dictadura franquista Espanya havia quedat al marge d'Europa i que, en aquell context, Europa representava una llum d'esperança. Segons va assenyalar, primer va ser un ideal i, posteriorment, una gran oportunitat de progrés i modernització.

Borrell va assegurar que els quaranta anys de pertinença a la Unió Europea han estat, sens dubte, els millors anys de la història moderna d'Espanya i Catalunya. Va subratllar que les dades a l'Estat mostren una evolució extraordinàriament positiva des de l'adhesió l'any 1986: el PIB per càpita s'ha duplicat, l'esperança de vida ha passat dels 76 als 85 anys i els indicadors de qualitat de vida han augmentat notablement. Va destacar que Espanya és actualment el país de la Unió Europea amb una esperança de vida més alta. També va remarcar la millora dels nivells educatius, amb una escolarització molt superior a la de dècades enrere, i l'increment de la presència de les dones en l'educació superior i en el mercat laboral.

En l'àmbit social i sanitari, va posar en valor els bons indicadors de salut pública. Igualment, va destacar la reducció de la taxa d'atur, l'estabilització de la inflació i la convergència progressiva de la renda espanyola amb la mitjana europea. També va recordar l'impacte decisiu dels fons europeus, especialment dels fons FEDER, en la transformació del país. En aquest sentit, va mencionar el desenvolupament de les infraestructures, amb una extensa xarxa d'autopistes, autovies i línies d'alta velocitat, així com els avenços en energies renovables, conservació del patrimoni cultural i participació de les dones en els consells d'administració d'empreses.

Borrell va defensar que Espanya ha esdevingut un país més lliure, pròsper i cohesionat socialment gràcies al projecte europeu. També va recordar que, amb l'ampliació de la Unió Europea cap als països de l'est, Espanya va actuar amb solidaritat i va contribuir al repartiment de recursos per afavorir el desenvolupament econòmic i social dels nous estats membres. Segons va afirmar, un dels grans mèrits de la construcció europea és haver fet desaparèixer la guerra de l'horitzó vital de diverses generacions d'europeus.

Tanmateix, va advertir que Europa es troba avui davant d'un context internacional completament diferent, marcat per la guerra, la fragmentació i la inestabilitat geopolítica. Va remarcar que la Unió Europea no va ser concebuda per afrontar conflictes armats, sinó per garantir la pau, impulsar una unió cívica i monetària i afavorir la cooperació entre els estats europeus. En aquest sentit, va subratllar la manca d'una veritable política exterior, de seguretat i de defensa comuna, condicionada per la necessitat d'unanimitat entre els estats membres.

Pel que fa a les migracions, va recordar que Europa continua sent un espai de llibertat, prosperitat i cohesió que desperta l'interès de milions de persones d'arreu del món. Va assenyalar que la Unió Europea representa només el 5% de la població mundial i que és una de les societats més envellides

del planeta, fet que obliga a gestionar la necessitat de mà d'obra procedent de l'exterior alhora que es garanteixin processos de cohesió social efectius.

Finalment, va ser especialment crític amb el paper de la Unió Europea davant del conflicte a l'Orient Mitjà. Va denunciar el genocidi a Gaza i la destrucció del Líban, i va lamentar la incapacitat europea per mantenir una posició comuna davant d'aquesta situació. Segons va afirmar, la manca d'unanimitat impedeix una actuació més coherent i efectiva. Va concloure advertint que el món actual és dur, fragmentat i ple d'incerteses, i que, davant d'aquest context, és imprescindible que Europa continuï estant a prop de la ciutadania.

11h50 – 13h05 Europa sota pressió: seguretat, geopolítica i valors democràtics

- Rubén Viñuales, alcalde, Ajuntament de Tarragona
- Ana Abrunhosa, alcaldessa, Ajuntament de Coïmbra
- Patricia Simón, periodista i escriptora especialitzada en drets humans, conflictes i crisis humanitàries
- Oriol Costa, professor de relacions internacionals a la Universitat Autònoma de Barcelona i investigador associat sènior a l'Institut Barcelona d'Estudis Internacionals
- Moderadora: Dolors Camats, directora de la Fundació Catalunya Europa

Durant el debat es van abordar diversos reptes que afecten actualment Europa i el món local, entre els quals la crisi de l'habitatge, l'auge de l'extrema dreta, els discursos d'odi, la necessitat de descentralitzar competències i reforçar els serveis socials, així com l'impacte de la intel·ligència artificial i la desinformació.

Patricia Simón, periodista i escriptora especialitzada en drets humans, conflictes i crisis humanitàries, va defensar que la Unió Europea ha de ser capaç d'afrontar amb coherència els reptes vinculats als drets humans, especialment pel que fa al tracte de les persones migrades i refugiades, així com a la protecció de les minories. Va advertir que, per a molts col·lectius, la resposta europea ha estat sovint contrària als valors que la mateixa Unió suposadament defensa. Segons va assenyalar, un dels principals desafiaments és la consolidació de l'extrema dreta a Europa, un fenomen que està condicionant fins i tot els discursos dels partits liberals i progressistes. També va criticar la relació de la UE amb l'Estat d'Israel i va denunciar la manca de contundència davant la situació a Gaza i els territoris ocupats.

A més, va alertar sobre la crisi democràtica i de legitimitat que, al seu parer, travessa la Unió Europea, i va posar l'accent en els efectes de la desinformació i la manca de rendició de comptes a les xarxes socials. En aquest sentit, va defensar la necessitat que la UE impulsi mesures més estrictes per garantir el compliment de les normes bàsiques a les plataformes digitals i fins i tot va plantejar la possibilitat de crear xarxes socials públiques amb més mecanismes de control i supervisió democràtica.

Per la seva banda, Oriol Costa, professor de relacions internacionals a la Universitat Autònoma de Barcelona i investigador associat sènior a l'IBEI, va explicar que Europa es troba sotmesa a la pressió de tres grans processos simultanis: un procés de "desperifització", que situa el continent en un entorn internacional menys còmode i estable; el canvi de paradigma polític als Estats Units; i la competència creixent entre grans potències globals. Va recordar que la seguretat europea s'havia sustentat tradicionalment en tres pilars: la interdependència econòmica com a garantia de pau, el suport estratègic dels Estats Units i el respecte a les fronteres internacionals.

Davant dels reptes actuals, tant externs com interns, Costa va defensar la necessitat de descentralitzar la presa de decisions i reforçar el poder de les autoritats locals. Segons va argumentar, els municipis no haurien de limitar-se a gestionar les conseqüències de decisions adoptades lluny del territori, sinó que haurien de tenir més capacitat real d'incidència i decisió. També va advertir dels riscos de plantejar tots els problemes socials i polítics únicament des d'una lògica de seguretat.

Rubén Viñuales, alcalde de Tarragona, va reivindicar el paper central dels municipis, ja que és en l'àmbit local on els grans problemes globals i internacionals acaben tenint un impacte directe sobre la vida quotidiana de la ciutadania. Va assenyalar que aquestes tensions afecten tant l'economia i els fluxos comercials com els valors democràtics i la cohesió social. En aquest sentit, va alertar sobre una

crisi dels valors democràtics i va advertir que, si la ciutadania percep que la democràcia no és capaç de donar resposta a les seves necessitats, augmenta el risc que es busquin alternatives autoritàries.

També va fer referència als reptes derivats dels fluxos migratoris i va criticar determinats discursos sobre “l’Europa blanca”, afirmant que són precisament els municipis els que han de gestionar les conseqüències socials i humanes d’aquestes narratives. Segons va afirmar, Europa viu també una crisi de l’humanisme que obliga les institucions a recuperar valors de solidaritat i convivència.

Ana Abrunhosa, alcaldessa de Coïmbra (Portugal), va assegurar que, després de la seva experiència com a ministra, és en l’àmbit local on es poden impulsar les transformacions més efectives. Va defensar que els municipis són una part essencial de la solució als grans problemes socials i econòmics, ja que, encara que la ciutadania sovint no percebi els debats macroeconòmics o geopolítics, sí que en pateix directament les conseqüències.

Abrunhosa va criticar alguns aspectes de les polítiques europees, especialment en relació amb la transició energètica. També va alertar sobre la crisi de les classes mitjanes i va defensar que els governs locals han de prioritzar la construcció d’escoles i l’ampliació de l’oferta d’habitatge assequible. En aquest sentit, va remarcar la importància de les inversions públiques i de la col·laboració amb el sector privat. Igualment, va esmentar el problema del “brain drain” a Portugal i va insistir que garantir l’accés a l’habitatge i al treball ha de continuar sent una prioritat política central. Finalment, va advertir del risc de vincular discursivament migració i inseguretat, una associació que, segons va apuntar, està guanyant pes en el debat polític europeu.

13h05 – 14h20**Reconstruir el relat europeu: democràcia i adhesió ciutadana en temps de polarització**

- Daniel Gutiérrez, alcalde, Ajuntament de Masquefa
- Inês de Medeiros, alcaldessa, Ajuntament d'Almada
- Berta Segura, fundadora i directora de DMentes, agència d'investigació qualitativa i tendències
- Filipa Raimundo, professora de ciència política, ISCTE – Instituto Universitário de Lisboa
- Moderador: Jordi Xuclà, president del Consell Català del Moviment Europeu

Daniel Gutiérrez, alcalde de Masquefa, va remarcar la necessitat que la UE estableixi objectius clars i compartits, especialment davant el context de creixement de la desafecció política i de la desinformació. També va destacar la importància de la proximitat institucional, ja que és un element clau per generar confiança ciutadana. Segons va assenyalar, molts ciutadans – i especialment els més joves – perceben les institucions europees com una realitat llunyana, fet que dificulta la identificació amb el projecte europeu i els seus valors fundacionals. En aquest sentit, va defensar la necessitat de reforçar la divulgació sobre Europa - també des d'una mirada crítica -, especialment en l'àmbit educatiu i entre els més joves, fent pedagogia sobre com moltes polítiques europees acaben materialitzant-se en actuacions locals vinculades a la millora dels serveis públics.

Inês de Medeiros, alcaldessa d'Almada (Portugal), va afirmar que no considera que Europa estigui en perill. Segons va apuntar, no hi ha una joventut que vulgui abandonar la UE, sinó que reclama una Europa millor. Va defensar que Europa ha de generar solucions concretes per a la ciutadania, ja que el malestar actual és principalment de caràcter social. En aquest sentit, considera que la "crisi" europea només es pot abordar des d'una política de proximitat. També va remarcar la necessitat que la política es tradueixi en accions tangibles, especialment en l'àmbit dels serveis socials i del sector públic, i va reivindicar una acció pública forta i propera. Finalment, va assenyalar que el sentiment antisistema entre la joventut s'ha desplaçat de l'esquerra cap a l'extrema dreta, però que, en qualsevol cas, aquestes inquietuds han de ser escoltades.

Per la seva part, Berta Segura, fundadora i directora de DMentes, va assenyalar que la narrativa europea actual no està donant resposta a la situació que viu la joventut i que, per tant, no aconsegueix interpel·lar-la. Més enllà de la UE, considera que hi ha una manca general de narratives esperançadores i una autèntica crisi de futur. Segons va explicar, avui moltes persones associen el futur amb escenaris de col·lapse econòmic, climàtic i tecnològic. Per això, defensa la necessitat de redefinir el concepte de progrés.

Filipa Raimundo, professora de ciència política a l'Instituto Universitário de Lisboa, va remarcar que la percepció ciutadana sobre la UE és ambivalent, ja que conviuen elements valorats positivament amb aspectes percebuts de manera negativa. Segons va apuntar, moltes persones mantenen opinions divergents i sovint contradictòries sobre el projecte europeu i, per això, considera que el debat no s'hauria de centrar únicament en l'euroescepticisme, sinó també en aquestes posicions intermèdies. Un dels principals eixos del debat és la qüestió de la sobirania, ja que una part de la ciutadania associa una major integració europea amb una pèrdua de sobirania nacional.

14h20 – 14h30**Conclusions i cloenda**

- Antoni Montseny, director de Relacions Internacionals de la Diputació de Barcelona

Antoni Montseny, director de Relacions Internacionals de la Diputació, va cloure la jornada reafirmant la necessitat d'un compromís més fort amb una Europa més justa i cohesionada. Va subratllar el paper del municipalisme en la construcció d'una democràcia més sòlida, destacant que és des de la proximitat on es gestionen els impactes dels grans reptes globals i on Europa es fa realment tangible en la vida quotidiana de la ciutadania. En aquest sentit, va defensar la necessitat d'enfortir la democràcia europea i d'implicar les noves generacions en el projecte comú europeu. Finalment, va assenyalar que aquesta visió marca el tret de sortida de l'Europe Direct Barcelona 2026-2030, amb l'objectiu d'oferir informació accessible i comprensible a la ciutadania.